

HT-prisen 2009

Komiteen har hatt en svært god årgang av HT å velge i når vi i samsvar med statuttene for prisen skulle finne et bidrag “som i særlig grad har fremstått som nyskapende og bidratt til å utvikle historiefaget”. Her er en rekke grundige empiriske bidrag på ulike felt, artikler som en kan lære mye av og som også har spenstige perspektiv, slik som Sunde om sedvanebaserte fiskerettigheter, Okkenhaugs biografisk orienterte artikkel om kjønn, misjon og transnasjonale karrierer, Imsens kildekritisk dyptborende analyse av prosessordningen i drapssaker i senmiddelalderen, Sigurdsson om betydningen relasjonen til Norge hadde for utviklinga av den nasjonale identiteten på Island, Angell om lokal forvaltning på statens grunn og Haugs polemikk mot Helle i vurderingen av oppkomsten av Utstein kloster og Olavsklosteret. Ellers er det sterke innslaget av vitenskapshistorie et særtrekk ved denne årgangen. Det gjelder artiklene til Hestmark, Jølle og Benum. Årgangen har tre svært interessante teoretisk-metodiske artikler med omfattende historiografi: Melve diskuterer om det er noen motsetning mellom diakrone studier og komparativ metode, Helle diskuterer den kulturhistoriske vendingen i middelalderforskningen og Linné Eriksen diskuterer trender i de senere årenes folkemordforskning. Debattartiklene og bokmeldingene i denne årgangen er også givende lesning.

Vi har samlet oss om Tore Linné Eriksen som vinner av HT prisen 2009 for artikkelen “Folkemord i et komparativt koloniperspektiv: et riss av en fagdebatt”, i *Historisk tidsskrift* 3:2009. Dette er en historiografisk oversiktsartikkel om komparativ folkemordsforskning.

Eriksen gir her HT-leserne innsyn i en fagdebatt; både om behovet for en vid folkemordsdefinisjon for å kunne sammenligne masseutryddelser i historisk perspektiv, og om europeernes kolonialisering og omfattende utryddinger kan sees som forløpere til 1900-tallets totalitære regimers konsentrasjonsleire og folkemord.

Eriksen viser hvordan både Raphael Lemkin og Hannah Arendt var opptatt av folkemord opp gjennom historien. Arendt pekte på sammenhengen mellom kolonialismen, rasismen i Afrika og herretenkningen i boka om totalitarismen fra 1951. Eriksen påpeker at en vid folkemordsdefinisjon også kan innbefatte ødeleggelsen av folks materielle og kulturelle livsgrunnlag. Han viser hvordan flere har lagt vekt på den rolle nybyggersamfunn har hatt i overgrepene. Og han peker på hvordan rasisme har vært et allment trekk ved kolonialisme, men uten at det førte til utryddelsesleire i alle kolonimaktens hjemland. Eriksen presenterer argumentene for og imot en kontinuitetstese; som i diskusjonen om det går en linje fra utryddelse av hereroene Namibia 1903-1908 til Holocaust og Hitlers generalstab. Artikkelen reiser mange viktige spørsmål om periodisering og kategorisering og diskuterer det vanskelige spørsmålet om villet eller ikke-villet utryddelse.

Tore Linné Eriksen tar utgangspunkt i flommen av bøker om emnet de senere årene. Han skriver at dette fagfeltet befinner seg i en startfase der fortsatt mye er uavklart. Artikkelen viser hvordan artikler i HT kan gi leserne innsyn i store fagdebatter og forskningsstatus ved en omfattende historiografi. I diskusjonen av de ulike posisjonene i debatten peker Eriksen ut fruktbare måter å videreutvikle folkemordsforskningen på, med vekt på et mer allment europeisk, komparativt kolonialismeperspektiv enn det som har vært dominerende. Artikkelen “Folkemord i et komparativt koloniperspektiv: et riss av en fagdebatt” viser hvordan historiografiske artikler kan overskride det sammenfattende og drive et fagfelt lenger fram.

Leidulf Melve, Hallvard Tjelmeland, Hilde Sandvik